

Keskusteluja johtamisesta ja yhteistyöstä: Yhteisöohjautuvuus?

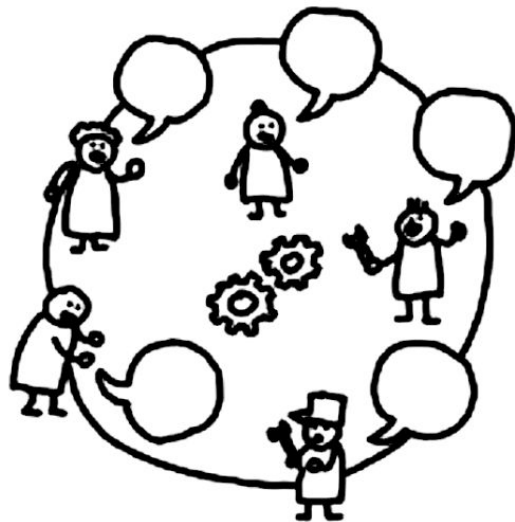
Lounais-Suomen kirjasto
Pomopäivät 28.8.2024
Perttu Salovaara, FT, dosentti

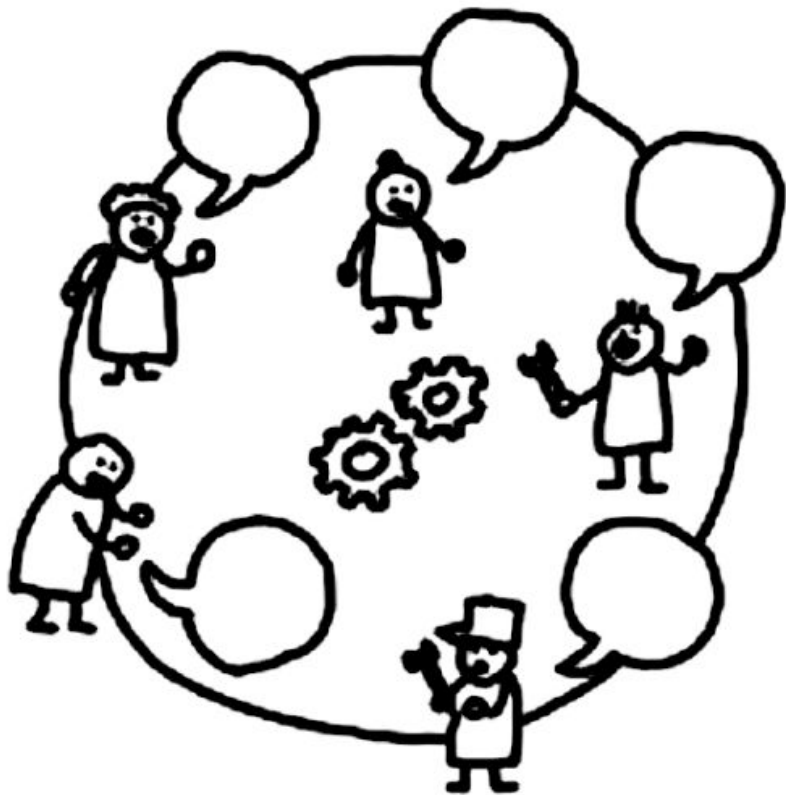

Ajatusvirtta

Päivän agenda

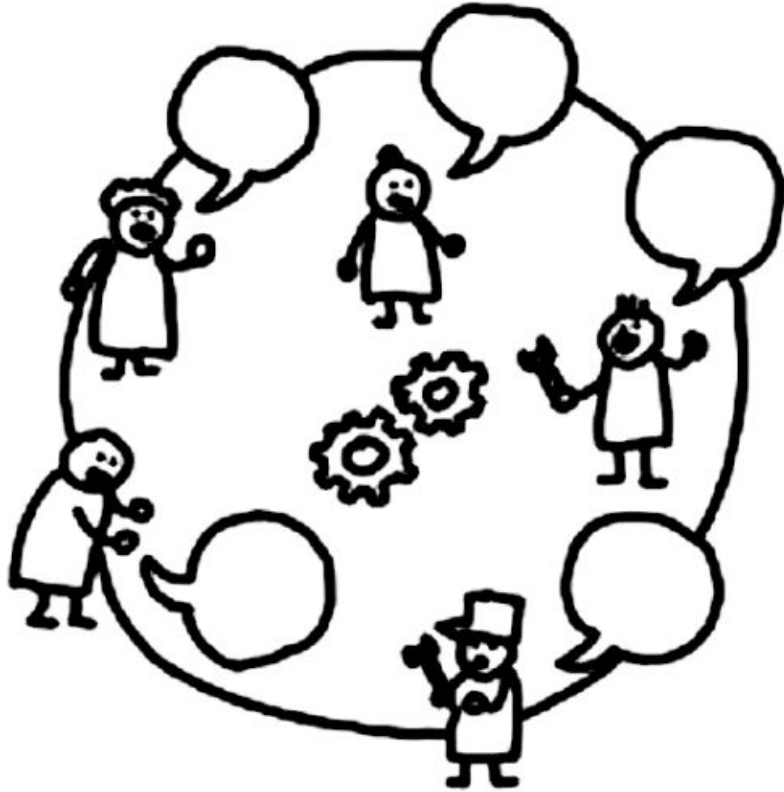
AIKA	AIHE
11-12	Kokemuksia ja pohdintoja: Millaisiin haasteisiin törmäämme toistuvasti niin yksittäisen kirjaston kuin kirjastojen verkoston ja yhteistyön osalta? Yhteisöohjautuvuuden perusteet + keskustelua
12-13	Lounas
13-14:30	Simulaatio-harjoitus Toiminnallinen harjoitus, 3 pienryhmää - Oivalluksia ja oppeja omaan työhön
14:30-14:45	Kahvitauko
14:45-15:30	Yhteisöohjautuvuuden rakenteita ja käytänteitä - Parvimalli, neuvonpito, puheeksi ottaminen Miten yhteisöohjautuvuus jäsentää arjen haasteita? Mitä voivat olla ensiaskleet?
15:30-16	Päivän yhteenveto, vapaaehtoisten parvien koordinointi + yhteys seuraavaan päivään

Sisältöä ja kysymyksiä:

- Yhteisöohjautuvuuden periaatteita
- Miten ottaa ensimmäisiä askeleita yhteisöohjautuvuuteen?
- Miten yhteisöohjautuvuus toimii erikokoisissa yhteisöissä?
- Miten ajatus soveltuu väljempien verkostojen toiminnan perusteeksi?

Millaisia onnistumisia ja haasteita sinulla on esihenkilöroolissa oman porukan tai yhteistyöverkoston suhteen?

= kahvilla/kaljalla tulisi puheeksi

Ovatko nämä jotain ihan uutta?
Toistuvatko samankaltaiset asiat?

3-4 hlön pienryhmäkeskustelu

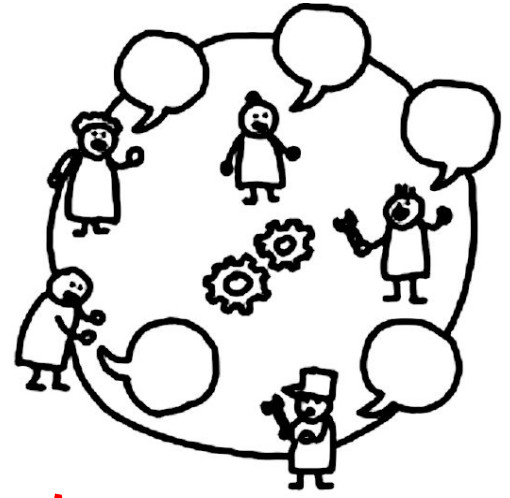
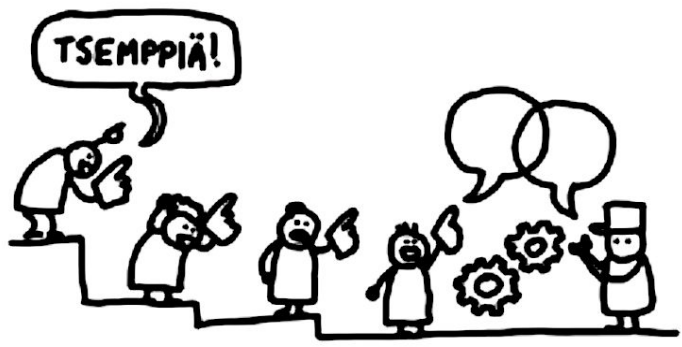
15 min.

Keskustelua

- henkilökuntapalaveri: miten osallistetaan, dynamiikka, valmistelu, esihlön yksinpuhelu
- esim. asiakaspalveluvuorot: ei varmaan heti onnistuisi henkilöstölähtöisesti
- hlökunnan motivointi - työllistettyjen ja harjoittelijoiden osalta - eivät pääse yhteisöön, porukka ei sitoudu, on haittaa
- esihlö on vain ihminen - esihlöstä voi puhua mitä tahansa - ei voi olla hyvää johtamista, jos porukka puhuu vain paha, tai ei mitään - molempiin
- alaistaidot - tätä tarvittaisi yhä
- ongelmatilanteet kaikkialla samoja: epäasiallinen käytös, motivaatio, päihteet...
- edelleen liikaa sitä, että esihlön rooliin kuuluu sietää huonoa käytöstä - "saatte enemmän palkkaa"
- itse pitää asettaa rajat toisten käytökselle
- ei ole jumaluuskompleksia: ei tiedä kaikkea!
- ei pitäisi esittää virheetöntä - porukka saattaa tietää paremmin

Silkkipaperijohtaminen

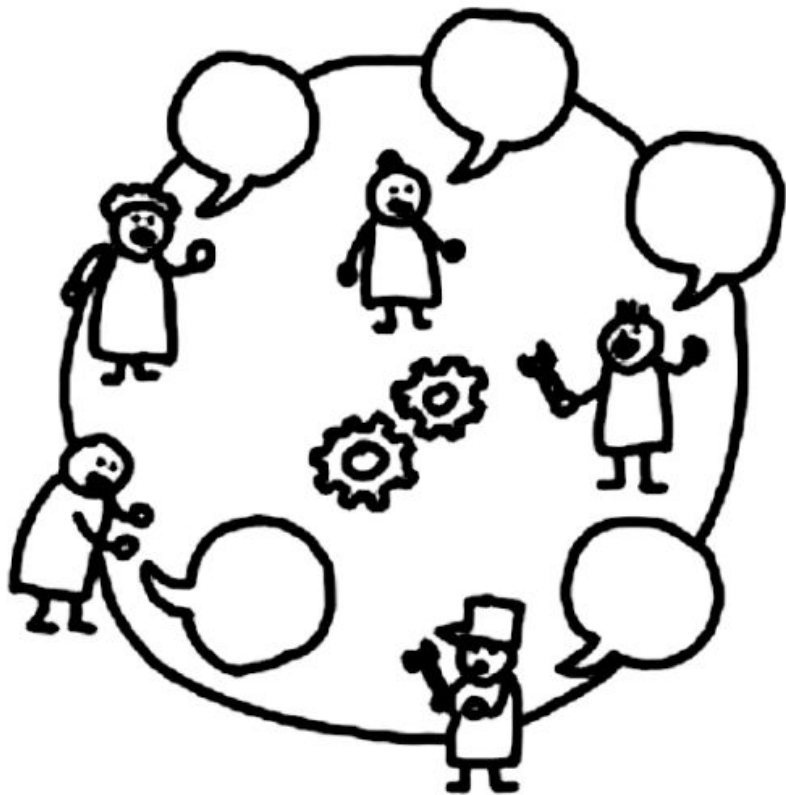

Mansikkakakkupakko

HIERARKKISUUS

YHTEISÖOHJAUTUVUUS

Millaisia ajatuksia ja mielleyhtymiä **yhteisöohjautuvuus** herättää?

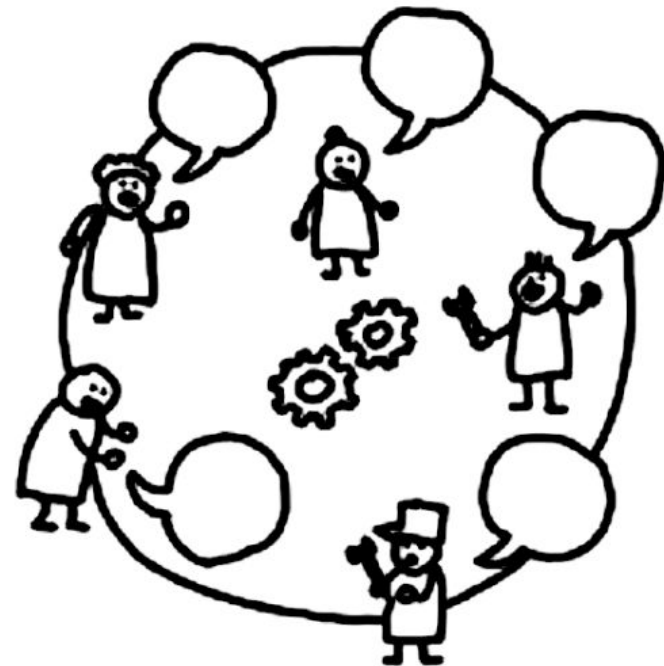
Millaista yhteisöllistä/ jaettua johtajuutta tunnistat jo nyt työssäsi ja yhteisöissä, joihin kuulut?

3-4 hlön pienryhmäkeskustelu

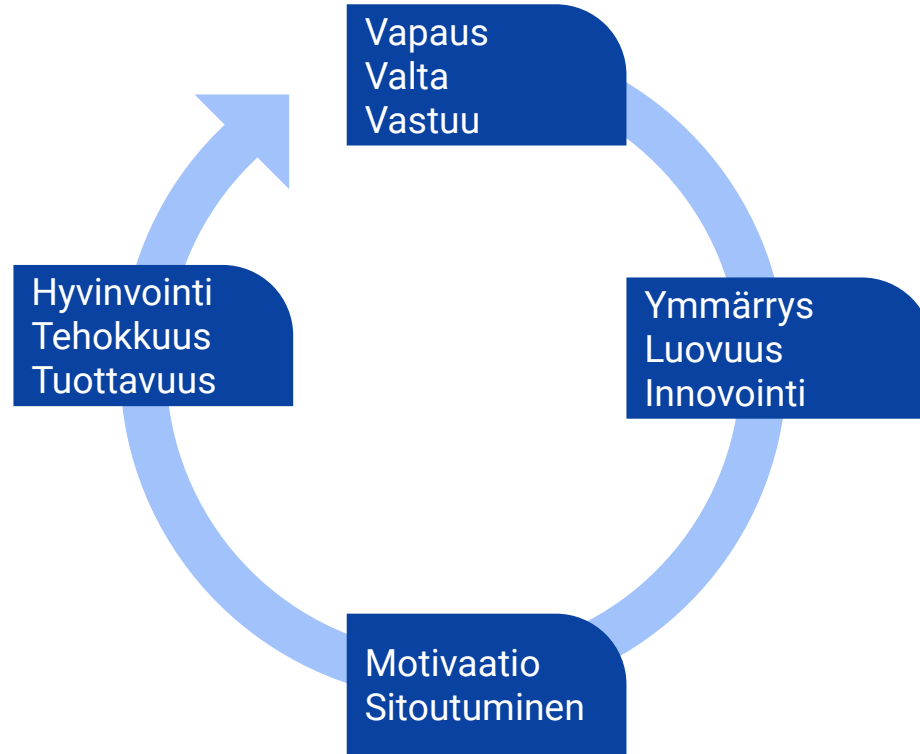

Yhteisöohjautuvuus tarkoittaa...

- “työn organisoimista ja koordinointia yhdessä.”
- “työyhteisön **pelisäännöt ja rakenteita**, joiden avulla **kaikki voivat osallistua** työn muotoiluun ja yhteisön ohjaamiseen – ei sitä, että kukin saa päättää itse mitä tekee ja tehdä mitä haluaa.”
- ”organisaatiota, jossa on **rakenteita, prosesseja, käytänteitä ja kulttuuria**. Niiden on tarkoitus ylläpitää **tasa-arvoisempaa, vertaispohjaista toimintatapaa**, ei autoritäärisiä valta-asetelmia.”
- hahmotetaan organisaation systeeminä, esim. “Ei riitä että oma tiimi sopii toiminnastaan (...) Kaikilla on vaikutusta toisiinsa.” Yksilö elää sosiaalisessa verkostossa, joten johtaminenkin muodostuu verkostossa.

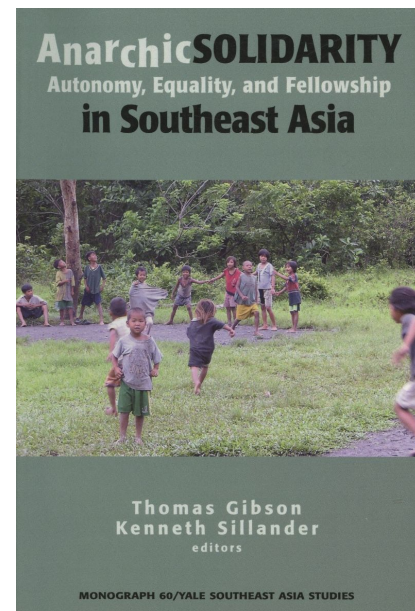
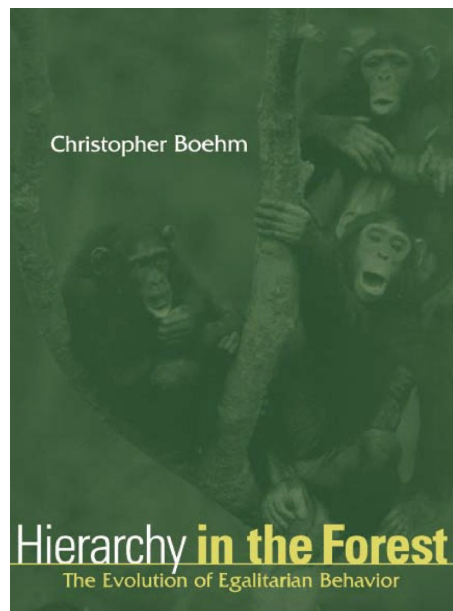
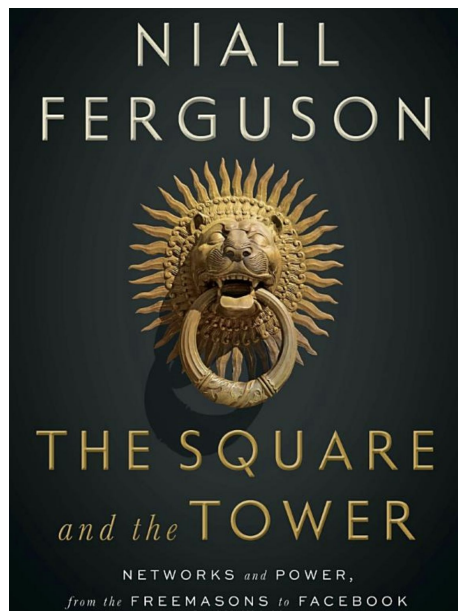
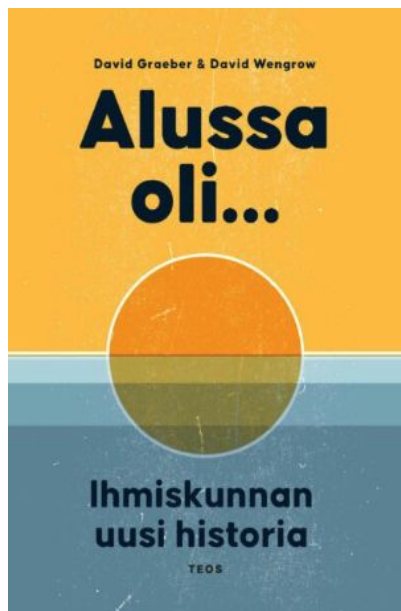
Yhteisöohjautuvuuden logiikka

Mitä tiedämme alkuperäiskansoista?
Esimerkkejä muuntuvista ja
ei-hierarkkisista yhteisöistä

Yhteiskuntien kehittyminen tasa-arvon näkökulmasta

Alkuperäiskansojen muuntuva organisaatio

Arktisten alueiden inuiitit

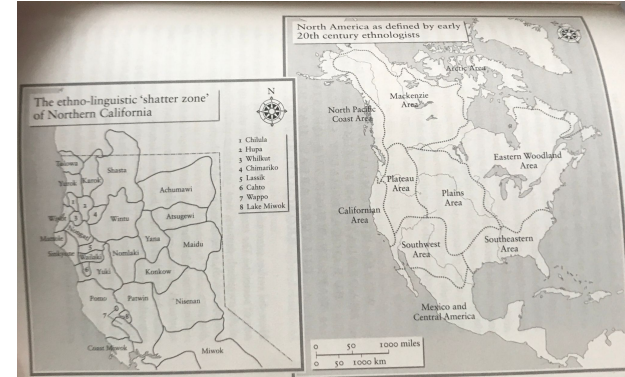
- Eri yhteiskuntarakenteen vuodenaajan mukaan; kaksi oikeus- ja uskontojärjestelmää
- Kesä: 20-30 hengen ryhmittymiä, kalastus, karibun ja poron metsästys
  - arvossa pidetyn ikääntyneen miehen johdolla
  - yksityisomaisuuden suojelu, ankara valtaoikeuden käyttö
- Talvi: perheyhteisöt kerääntyvät, suuria puusta, valaan kylkiluista ja kivistä rakennettuja taloja tapaamisiin
  - hyveinä tasa-arvo, altruismi, sopuisa yhteisöllinen elämä

Kwakiutl, Kanadan luoteisrannikon metsästäjä-keräilijäkansa

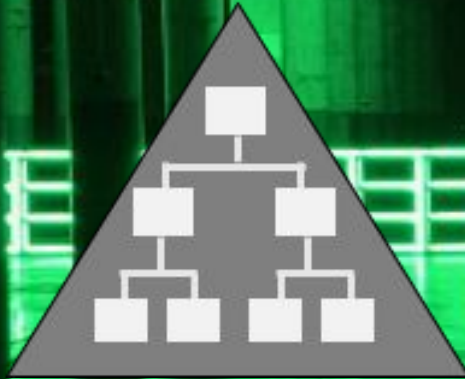
- Talvi, hierarkia: päälliköt pitävät hovia 'palatseissa', suuria *potlach* pitoja, sääntöjä
- Kesä, klaaniperusteiset ryhmät: hierarkkisia, mutta eivät muodollisia
- Ihmisillä eri nimet talvella ja kesällä

Suurten tasankojen Cheyenne & Lakota -yhteisöt

- Loppukesä/alkusyksy: pienet ryhmät kerääntyvät biisoninmetsästyksen
- Autoritääriin osa-aikainen 'poliisi': oikeus käyttää pakkokeinoja - vangita, ruoskia, sakottaa - jos joku vaaransi metsästyksen onnistumisen
- Vastuu järjestyksestä kiersi eri heimojen ja ryhmien kesken
- Metsästyskauden jälkeen anarkistiset pienet kiertävät ryhmät

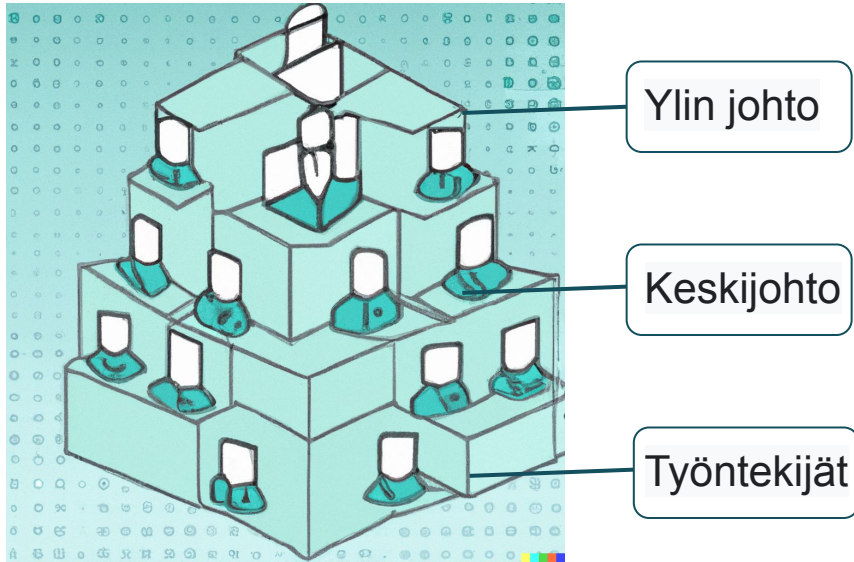

- Kulttuurilla ei yhtä muotoa
- Sosiaalinen järjestys vaihteli
- Organisaatiomuotoilu: organisaatio sopeutuu ympäristöön
- Miksi nykyorganisaatiot jäykkiä?

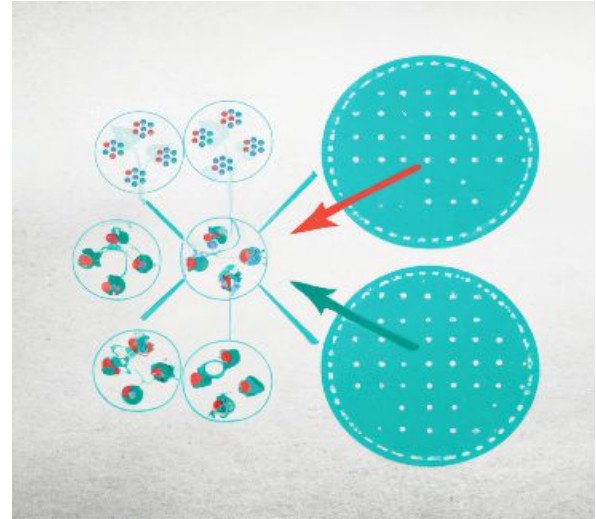

Epävirallinen organisaatio
Verkostomainen
Vertaispohjainen

Hierarkian johtamisesta verkoston johtajuuteen

Tiimien/parvien verkosto, jolla on tehtävän suorittamiseen tarvittavat valmiudet ja voimavarat

Yhteisöohjautuvuuden tyypillisiä tavoitteita

- 1 Yhteistyön mahdollistaminen - eroon silloista
- 2 Hierarkian vähentäminen
- 3 Henkilöstö voi vaikuttaa omaan työhönsä
- 4 Hajautettu päätöksenteko
- 5 Parvimalli: toimenkuvista rooleihin

Oulun kaupunginkirjasto

**YHTEISÖOHJAUTUVASSA ORGANISAATIOSSA
HENKILÖSTÖ MUOKKAA TYÖTÄÄN YHDESSÄ**

<https://yka.fi/ajankohtaista/yhteisohjautuvassa-organisaatiossa-henkilosto-muokkaa-tyotaan-yhdessa/>

Kaikissa lähi- ja aluekirjastoissa henkilökunnan yhteisöohjautuvasti päätettäviksi siirrettiin muun muassa seuraavat asiat:

- työvuorosuunnittelun pelisäännöt, työvuorolistojen laatiminen
- vuosilomien suunnittelu kirjaston raamien mukaisesti
- kokoelman järjestäminen kirjastotilassa
- milloin ja miten palvelut (esimerkiksi tapahtumat ja ryhmäkäynnit) toteutetaan
- työn kehittämiseen ja koulutukseen liittyvät kysymykset omassa yksikössä
- omaa yksikköä ja työtehtävää hyödyttävä verkostoituminen ulkoisiin toimijoihin
- omien työpisteiden sijainti ja käyttö
- oman työyhteisön hyvinvointia edistävät päivittäiset käytännöt
- tyky-toiminnan suunnittelu

Johtajuuden muutos

Mitä tarkoittaa, että
esihenkilö vastaa
asiasta?

Johtajakeskeinen ajattelu

Yhteisöllinen johtajuus

Johtajan valta

Kysytään esihlöltä
varmuudeksi

Työyhteisön
jäsenten valta

Johtaja kertoo

“Nyt tehdään
näin...”

Johtaja myy

“Oliko
kysymyksiä?”

Johtaja valmentaa

“Millaisia ideoita
teillä on?”

Vastuut jakoon

“Miten organisoida
järkevästi? Miten
ratkaisemme?”

Yhteisöohjautuva
verkosto

“Mitä meidän tulisi
tehdä? Mitä haasteita tai
ratkaisuja meillä on?”

Esimerkkejä julkisen sektorin organisaatioista

Kaupunki

Yhteisöohjautuvuus
varhaiskasvatuksessa

- Hallinnosta pedagogiaan
- Mitä tarkoittaa “vastaa”
- Johtamisesta yhteisön ymmärtämiseen

Hyvinvointialueet

Hallintokeskeisyydestä
asiakaslähtöisyyteen

- Häiriökysyntä
- Moniosaajien tiimit
- Mielen vallankumous

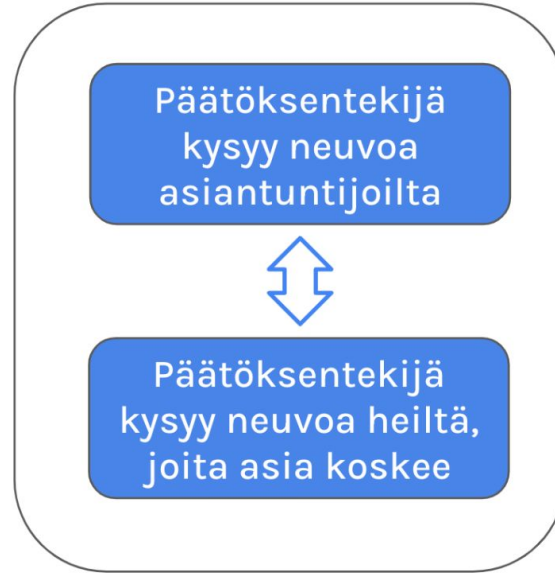
Yliopisto

Siiloista
palvelumuotoiluun

- Palvelut eri tahoilta vs. yksi osoite
- Yhteistyö
- Budjetointi? Johtaminen?

Päätöksenteko = neuvonantoprosessi

Tunnistetaan
päättävä asia
ja päätöksentekijä

Päätöksentekijä
tekee päätöksen

Organisaatiokaavio = parvimalli

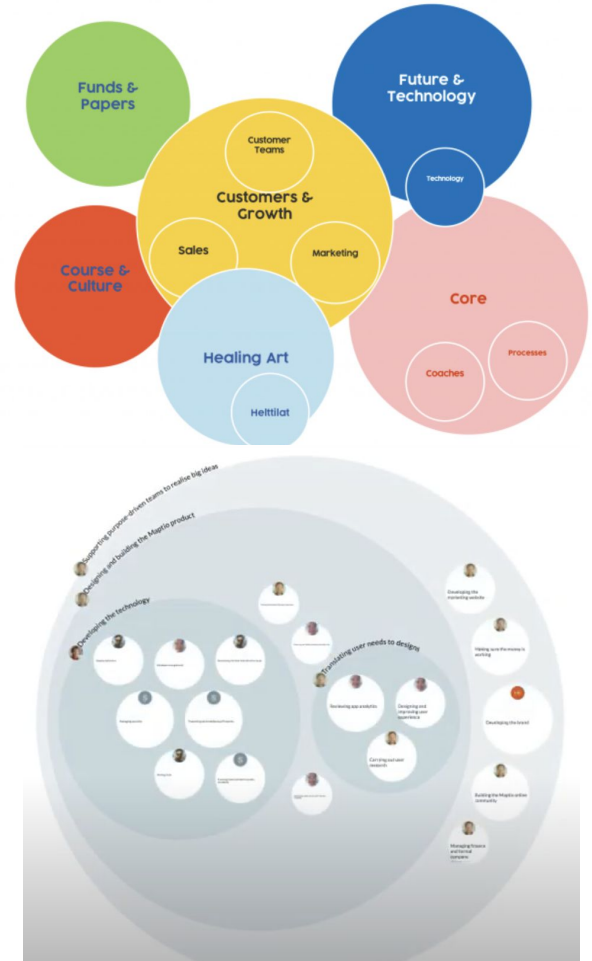
Parvi

- Tunnistetaan toimintaa tai energiaa vaativa asia
- Vapaus perustaa parvi asian ympärille, aloite keneltä vaan
- Parveen voi liittyä ja poistua siitä vapaasti
- Parvi syntyy, elää, kuolee => myös organisaatiomalli elää

vs. tiimi, työryhmä

- Määrätty tehtävä
- Pysyvä kokoonpano
- Säännöllinen tapaamisrytmi, ohjautuu hallinnan tarpeesta

Ajatusvirta

Vaihtoehtoja hierarkialle

Ei johtaja

Työntekijät neuvottelevat vertaispohjaisesti yhteistyösopimuksen, jossa määrittävät tehtävät. Työntekijät kehittävät itse työtään.

Säleikkö

Ei organisaatiokaaviota, raportointia tai viestintävastuita. Parvimalli: ohjaututaan tarpeen, osaamisen ja mielenkiinnon mukaan. Vertaisarviointi suorituksista.

terraviva

Sosiokratia

Autonomiset tiimit määrittävät työprosessit yhdessä muiden tiimien kanssa. Päätöksenteko vaatii, että kaikki pystyvät elämään päätöksen kanssa.

Autonomiset tiimit

Esimiestehtävät jaettu tiimin kesken. Vastaavat kotihoidon asiakkaiden hyvinvoinnista laajasti, ei pelkästään yksittäisistä toimenpiteistä. Hoitotulokset ja tyytyväisyys hyvin korkealla.

Yhteisöohjautuvuus

Järvenpää: Varhaiskasvatuksessa monia yhteisöllisiä käytänteitä; Kirjastossa omatoimisuus lisääntynyt; koulussa yhteisopettajuus ja tiimit; OTP, tukipäätökset itsenäisesti

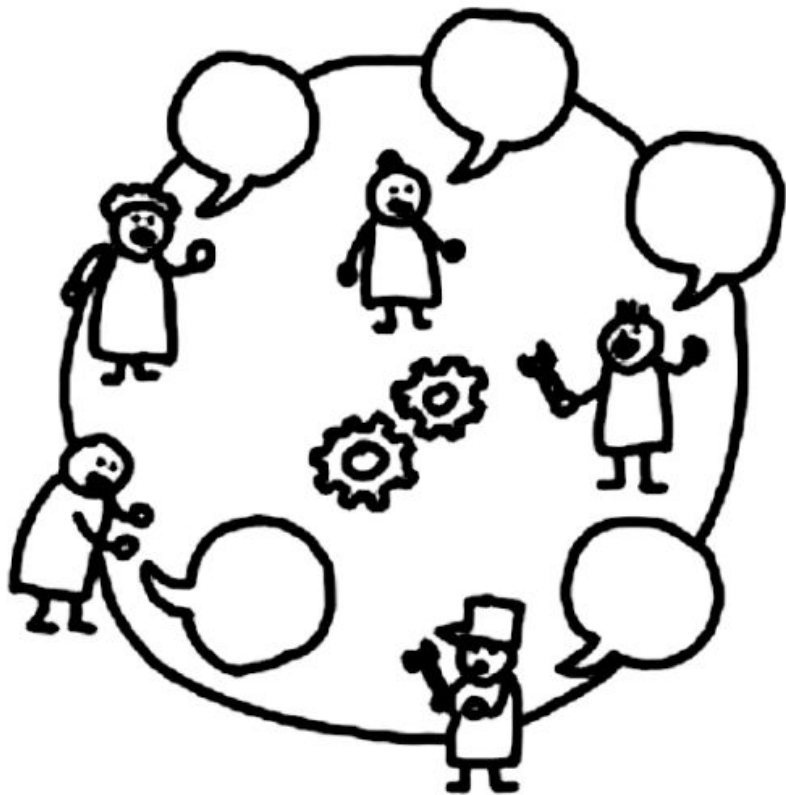

Yhteisöohjautuvuus

Oulu: kirjaston henkilöstö suunnitteli työvuorolistat, määrittä hyllymetrit & sijoittelun; koulu: yhteisöllinen opettajuus

**Simulaatio:
Jatkuvan parantamisen harjoitus**

**Tunnistatteko samoja ilmiöitä
työpaikan arjesta?**

Mitä otat mukaasi tämän päivän sessiosta?

Kiitos!

Perttu Salovaara

perttu.salovaara@gmail.com

puh. 040-718 7000